

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Focus

Op research & development >
Jaarverslag WBSO in 2025

>> *Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

In opdracht van het ministerie van
Economische Zaken en Klimaat

Voorwoord

Nederlandse ondernemers staan bekend om hun lef, doorzettingsvermogen en innovativiteit. En in tijden waarin er zoveel om ons heen verandert en waarin de internationale concurrentie toeneemt, is innovatie onmisbaar. Het zorgt ervoor dat we slimmer en productiever werken en oplossingen ontwikkelen voor grote maatschappelijke vragen op het gebied van onder meer energie, zorg en veiligheid.

De Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk (WBSO) speelt een belangrijke rol bij het aanjagen van innovatie binnen bedrijven. Met deze regeling stimuleert het kabinet bedrijven, van startups en mkb tot grootbedrijf, om te investeren in onderzoek en ontwikkeling. Zo wordt het aantrekkelijker om nieuwe producten, processen en software te realiseren die bijdragen aan economische groei én maatschappelijke vooruitgang.

De kracht van de WBSO komt tot leven in de praktijk. Zo maakt Alexander **Bannink** met een nieuwe generatie 3D-printers medische hulpmiddelen sneller en goedkoper beschikbaar. **Fermioniq** maakt met zijn software de rekenkracht van quantumtechnologie toegankelijker. **Ore Energy** zet met hun roestbatterij ijzer, water en lucht om in duurzame energie en draagt daarmee bij aan onze energieonafhankelijkheid. En **Paebbl** ontwikkelt bouwmaterialen die niet alleen CO₂-uitstoot verminderen, maar ook CO₂ opslaan.

Deze en de vele andere voorbeelden in dit jaarverslag laten zien wat er mogelijk is met de WBSO. Samen zijn ze goed voor € 8,7 miljard aan investeringen in innovatie van zo'n 19.000 bedrijven, waarvan maar liefst 97% tot het mkb behoort.

Ik hoop dat de verhalen in deze editie van Focus u inspireren en laten zien hoe krachtig innovatie in Nederland is. Ik wens u veel leesplezier.

Heleen Herbert
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

2025 in een notendop

WBSO

Aantal bedrijven

18.932

Mkb in de WBSO

97 %

Aantal starters

2.389

Toegekende ontwikkelingsprojecten

77.822

Toegekende TWO-projecten¹

3.172

Toegekende arbeidsjaren

90.242

Toegekende kosten

€ 8,7 mld

Toegekende loonkosten

€ 5,2 mld

Toegekende niet-loonkosten

€ 3,5 mld

Toegekende afdrachtvermindering

€ 1,9 mld

Toegekende afdrachtvermindering mkb

65,4 %

Verzilverde afdrachtvermindering²

€ 1,5 mld

Uitgelicht

Trends

Artificial intelligence, cybersecurity en schone energiebronnen

Praktijkverhalen

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

¹ Technisch-wetenschappelijke onderzoeksprojecten.

² De definitieve uitputting is bekend op Prinsjesdag.

Deel via:

Praktijkverhalen

Snellere én goedkopere ortheses

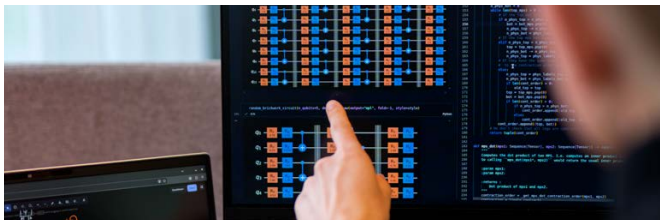
Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade

Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag

Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel

Natuurkundige problemen in zip-bestand

Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie

Google Maps voor longarts

Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Voorwoord

2025 in een notendop

▼ Praktijkverhalen

1. Snellere én goedkopere ortheses
2. Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade
3. Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag
4. Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel
5. Natuurkundige problemen in zip-bestand
6. Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie
7. Google Maps voor longarts
8. Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

1

Praktijkverhalen Snellere én goedkopere ortheses

Ortheses zijn medische hulpmiddelen die een lichaamsdeel, bijvoorbeeld een pols, omvatten én ondersteunen. Alexander Bannink is zelfstandig industrieel ontwerper en ontwikkelt een printer die op een innovatieve manier ortheses maakt. Hij legt het voordeel van zijn printer uit: “Hij is in staat om sneller én goedkoper ortheses te produceren dan via het gebruikelijke maakproces. Met ‘multi fiber continuous printing’ kun je om een afgietsel van een lichaamsdeel verschillende vezels ruimtelijk printen.” Het ontwerpen van de orthese en instellen van de printer kost slechts 3 tot 4 dagen. Het daadwerkelijk printen van de orthese neemt één dag in beslag. Dat is veel sneller dan de ongeveer 6 weken die het normaal duurt, tegen slechts 1/3 van de kosten.

3 GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

- ▶ 1. Snellere én goedkopere ortheses
- 2. Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade
- 3. Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag
- 4. Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel
- 5. Natuurkundige problemen in zip-bestand
- 6. Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie
- 7. Google Maps voor longarts
- 8. Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

2

Praktijkverhalen

Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade

3

GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN

Als je bloedpropjes sneller kunt afbreken, dan is de kans op weefselschade bij patiënten met een herseninfarct of trombose minder groot. Spin-off TargED Biopharmaceuticals ontwikkelde een medicijn dat anders en gericht werkt dan de bestaande medicijnen. CEO Kristof Vercruyse: "Onze ontwikkeling heeft een bindend gedeelte en een enzymatisch gedeelte. Het enzymatische gedeelte 'eet' de bloedprop op. Het bindende gedeelte van het medicijn zorgt ervoor dat het precies op de juiste plek terechtkomt. Hierdoor kunnen we de kans op weefselschade verkleinen. Belangrijk, want onbehandelde weefselschade is onomkeerbaar en kan leiden tot blijvende invaliditeit." De klinische fase van het project start in 2026. De eerste groep patiënten krijgt dan het middel toegediend. De verwachting is dat het medicijn na afronding van de klinische fase voor alle trombosepatiënten toegankelijk wordt.

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Snellere én goedkopere orthoses
- ▶ 2. Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade
3. Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag
4. Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel
5. Natuurkundige problemen in zip-bestand
6. Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie
7. Google Maps voor longarts
8. Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

3

Praktijkverhalen

Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag

Het klinkt bijna te mooi om waar te zijn: een oplaadbare batterij op basis van goedkope grondstoffen die overal in de EU aanwezig zijn. Eén die werkt op ijzer en lucht, ongeveer 20 jaar meegaat en energie tot 100 uur kan opslaan en leveren - en dat zonder risico op brand of explosie. Ore Energy ontwikkelde de technologie in een modulair systeem ter grootte van een zeecontainer. Chief of Staff Mark de Kruijff: "Door de snelle groei van wind- en zonne-energie ontstaan steeds vaker momenten waarop duurzame elektriciteit niet benut kan worden. Tegelijkertijd belemmert netcongestie nieuwe aansluitingen voor industrie en woningbouw. Onze batterijen zijn specifiek ontworpen voor langdurige energieopslag. Ze gaan verspilling van duurzaam opgewekte energie tegen, zorgen voor afvlakken van pieken op het net en verminderen afhankelijkheid van olie en gas. Zo helpen onze batterijen meer waarde te halen uit duurzame energie."

7 BETAALBARE EN
DUURZAME
ENERGIE

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Snellere én goedkopere orthoses
2. Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade
- ▶ 3. Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag
4. Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel
5. Natuurkundige problemen in zip-bestand
6. Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie
7. Google Maps voor longarts
8. Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

4

9
INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR11
DUURZAME
STEDEN EN
GEMEENSCHAPPEN

Praktijkverhalen

Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel

Van mineralen een bouwmateriaal maken dat CO₂ opslaat in plaats van uitstoot. De innovatie van Paebbl kan cement en beton vervangen en er lopen nu al concrete bouwprojecten. Fay Farhang leidt het R&D-team en licht toe: “Van het mineraal olivijn maken we een poeder dat cement en beton kan vervangen. In de natuur duurt dit proces miljoenen jaren. Wij doen hetzelfde in enkele uren.” Het mineralengesteente wordt vermalen en blootgesteld aan hoge CO₂-concentraties. In een reactor ontstaat zo een poeder waarin CO₂ permanent wordt opgeslagen. De technologie heeft dubbel voordeel voor het klimaat: het product vangt en slaat CO₂ op én voorkomt de uitstoot van CO₂ die normaal vrijkomt bij traditionele cement- en betonproductie. Farhang: “Ik ben in mijn hart een wetenschapper, maar ik wil dat mijn onderzoek ook vandaag de dag nog impact heeft. Bij Paebbl draagt mijn werk bij aan het verminderen van CO₂ -uitstoot door duurzamer te bouwen.”

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Snellere én goedkopere ortheses
2. Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade
3. Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag
- ▶ 4. Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel
5. Natuurkundige problemen in zip-bestand
6. Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie
7. Google Maps voor longarts
8. Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

5

9 INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR

Praktijkverhalen Natuurkundige problemen in zip-bestand

Wat als je de rekenkracht van een quantumcomputer nodig hebt voor simulaties, maar deze nog niet beschikbaar is? Fermioniq ontwikkelt software die de rekenkracht van quantumcomputers nabootst. Met deze slimme compressietechnologie voeren bedrijven ingewikkelde simulaties uit voor situaties waarin exacte berekeningen noodzakelijk zijn. Denk aan het berekenen van luchtstromen rond vliegtuigen of waterstanden in rivieren. CEO Jörgen Sandig licht toe: “Bestaande algoritmen uit de jaren ‘80 en ‘90 missen de benodigde nauwkeurigheid door gebrek aan rekenkracht. Door quantum- en AI-technologie slim te combineren, benaderen we de precisie van een quantumcomputer op gewone hardware. Juist in sectoren als luchtvaart en waterbeheer is die precisie belangrijk. Met de toekomstige rekenkracht kunnen we veel sneller ontwerpen en innoveren.”

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Snellere én goedkopere ortheses
2. Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade
3. Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag
4. Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel
- ▶ 5. Natuurkundige problemen in zip-bestand
6. Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie
7. Google Maps voor longarts
8. Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

6

9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR

Praktijkverhalen Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie

Start-up Dawn Aerospace ontwikkelde een technologie die naast het lanceren en besturen van satellieten, ze ook veilig laat opereren in de ruimte. Van baanbehoud tot het ontwijken van ruimtetuin en gecontroleerde terugkeer naar de aarde: het bedrijf richt zich op de volledige levenscyclus van satellieten. Qua betaalbaarheid springt Dawn Aerospace eruit. Medeoprichter Jeroen Wink vertelt over het geheim achter de technologie: “Omdat wij het bedrijf zijn gestart tijdens onze studententijd, hadden we financiële beperkingen en moesten we de technologie simpel houden. Dus ontwikkelden we een productfamilie met standaard bouwstenen. Per klant kunnen we de bouwstenen op net een iets andere manier indelen.” Die aanpak blijkt nu een kracht. In een markt waar kosten en levertijd steeds belangrijker worden, zorgt de eenvoud van de technologie van Dawn Aerospace voor snelheid én schaalbaarheid. Zo bouwt de start-up, met klanten wereldwijd, aan de toekomst van ruimtevaart.

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Snellere én goedkopere ortheses
2. Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade
3. Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag
4. Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel
5. Natuurkundige problemen in zip-bestand
- ▶ 6. Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie
7. Google Maps voor longarts
8. Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

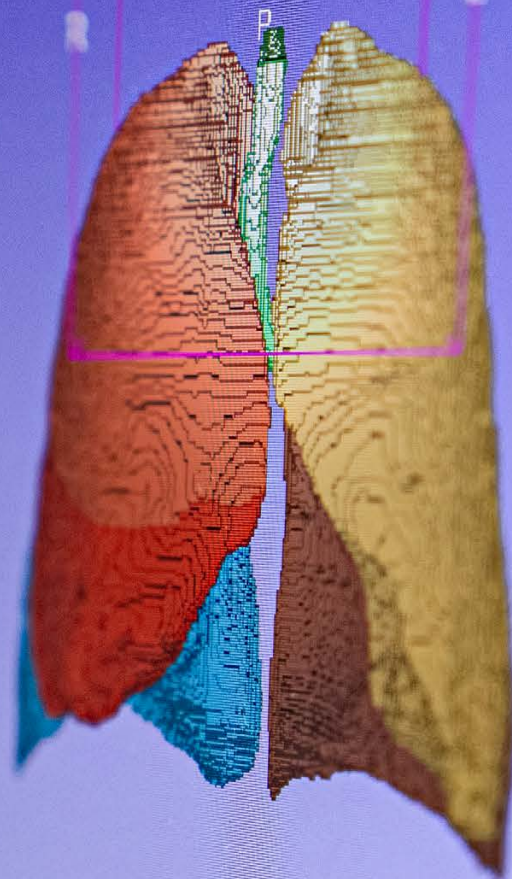
7

3
GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN

Praktijkverhalen

Google Maps voor longarts

Een wegwijzer naar de zieke delen van de longen voor artsen in de vorm van AI. Dát is wat Thirona ontwikkelt met het slimme product LungQ®. Oprichter en CEO Eva van Rikxoort licht de technologie toe: “Thirona maakt geen gewone medische software: wij maken Google Maps voor de arts. Bij normale behandelingen gebruiken artsen een camera tot een bepaald punt; daarna zien ze niets meer en moeten ze blind sturen. Onze AI-software helpt artsen te navigeren naar de tumoren.” De technologie levert veel op. Het geeft artsen nauwkeurige informatie voor onderzoek, de ontwikkeling van geneesmiddelen en minimaal invasieve behandelingen. Dat vermindert de kans op misdiagnose en leidt tot lokale behandelingen met hogere kwaliteit van leven voor de patiënt.

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Snellere én goedkopere ortheses
2. Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade
3. Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag
4. Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel
5. Natuurkundige problemen in zip-bestand
6. Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie
- ▶ 7. Google Maps voor longarts
8. Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

8

9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR

Praktijkverhalen

Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Onderzoek doen in de luchtvaart is duur en ontwikkeling duurt vaak lang. "Het kan 10 of 15 jaar duren voordat je winstgevend wordt," vertelt Joseph Michaels, hoofd Operations en Supply Chain van Conscious Aerospace. Het bedrijf werkt aan schone luchtvaart voor de toekomst en ontwikkelt waterstofaandrijving voor kleinere vliegtuigen, zowel voor vracht- als personenvervoer. Michaels legt uit waarom: "Niet vliegen is geen optie. Het verbindt landen, industrie en families. We moeten dus iets doen aan de uitstoot." De technologie werkt simpel: "Vloeibare waterstof wordt opgeslagen in een geïsoleerde tank. Waterstof en zuurstof komen samen in een brandstofcel. Daar ontstaat elektriciteit zonder verbranding, die elektriciteit drijft elektromotoren aan. Energie opslaan in waterstof is onze oplossing om milieuvriendelijk te vliegen."

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

1. Snellere én goedkopere orthoses
2. Gericht medicijn verkleint kans op weefselschade
3. Innovatieve batterij voor duurzame energieopslag
4. Bouwmateriaal dat CO₂ opslaat: dubbel klimaatvoordeel
5. Natuurkundige problemen in zip-bestand
6. Snelle én schaalbare ruimtevaarttechnologie
7. Google Maps voor longarts
- ▶ 8. Milieuvriendelijk vliegen dankzij waterstof

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

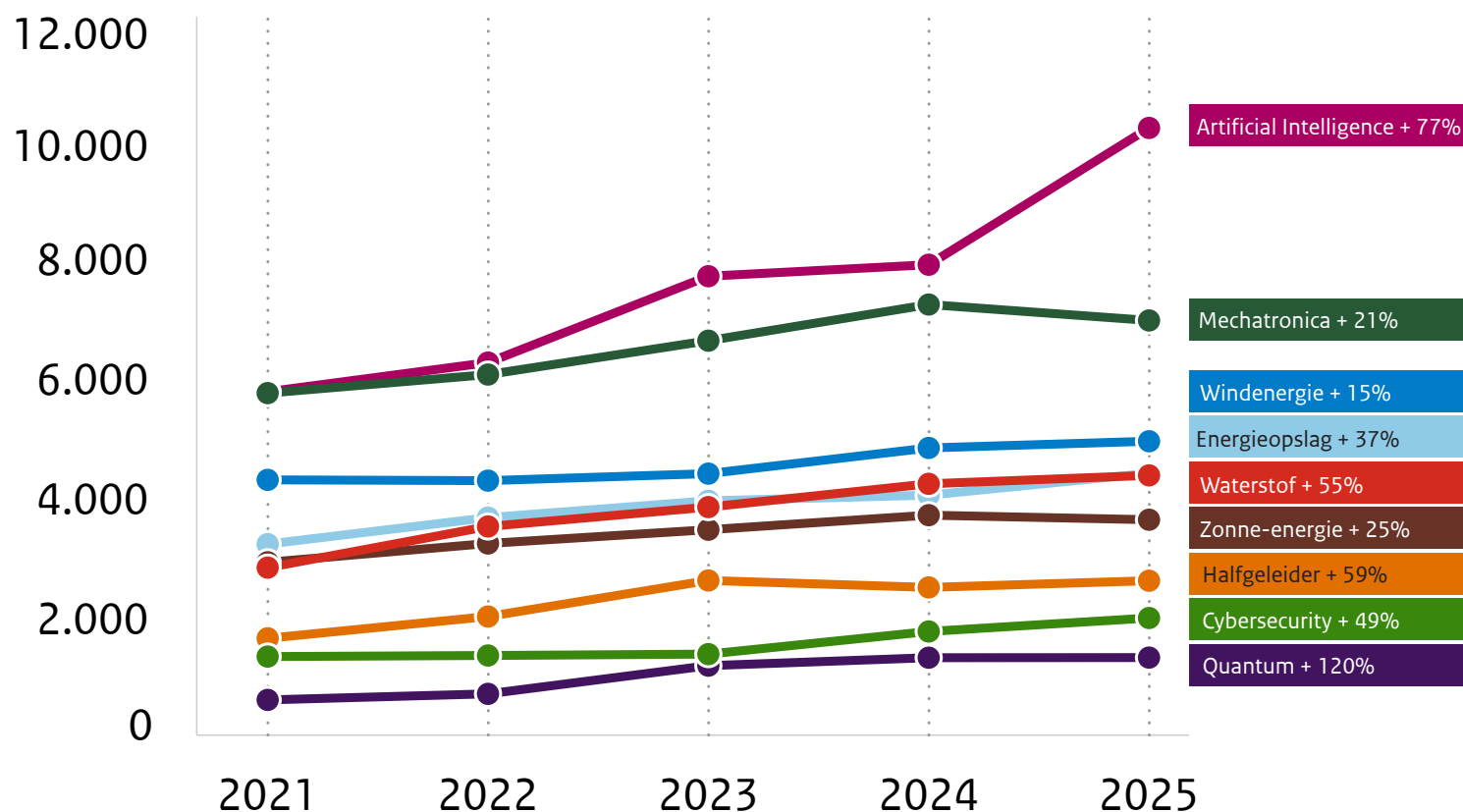
Leeswijzer

Deel via:

R&D trends

In de projectaanvragen van bedrijven is een duidelijke toename zichtbaar bij het gebruik én de ontwikkeling van artificial intelligence (AI). Dit is 77 % meer dan 5 jaar geleden. AI wordt steeds breder toegepast: zowel als technologie op zich, maar ook als hulpmiddel binnen de ontwikkeling van andere technologieën. Daarnaast neemt het aantal projecten waarin termen rondom cybersecurity voorkomen significant toe, wat duidt op een groeiende aandacht voor digitale beveiliging en weerbaarheid. Verder laat de data over afgelopen 5 jaar zien dat schone energiebronnen als energieopslag, waterstof en windenergie sterke groei doormaken.

Figuur 1: Aantal R&D-arbeidsjaren per subthema

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

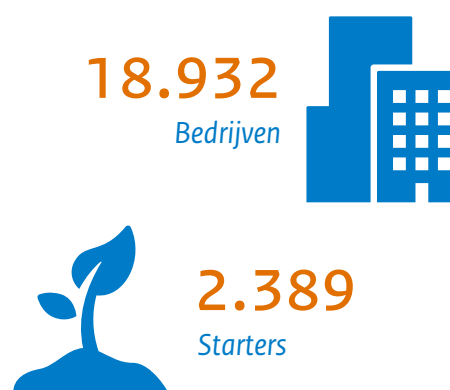
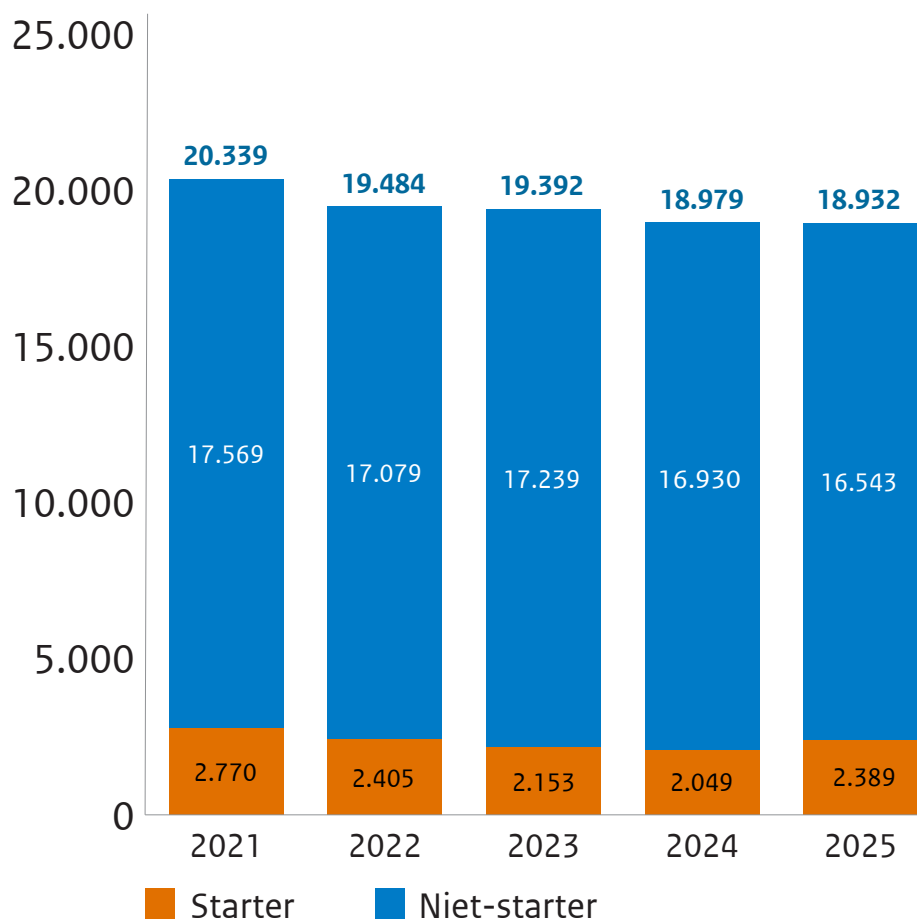
Leeswijzer

Deel via:

Bedrijven

In 2025 maakten bijna 19.000 bedrijven, waarvan bijna 950 zelfstandig ondernemers, gebruik van de WBSO. Dat zijn iets minder bedrijven en zelfstandigen dan in 2024. Van de in totaal 18.932 ondernemingen hoort 97 % tot het midden- en kleinbedrijf (mkb). In totaal hebben 2.389 bedrijven en zelfstandig ondernemers de startersfaciliteit met extra belastingvoordeel gebruikt.

Figuur 2: Aantal bedrijven en zelfstandige ondernemers met een S&O-verklaring

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

- ▶ 1. Bedrijven
2. Projecten en arbeidsjaren
3. Kosten en belastingvoordeel

Geografische spreiding

Technologiegebied

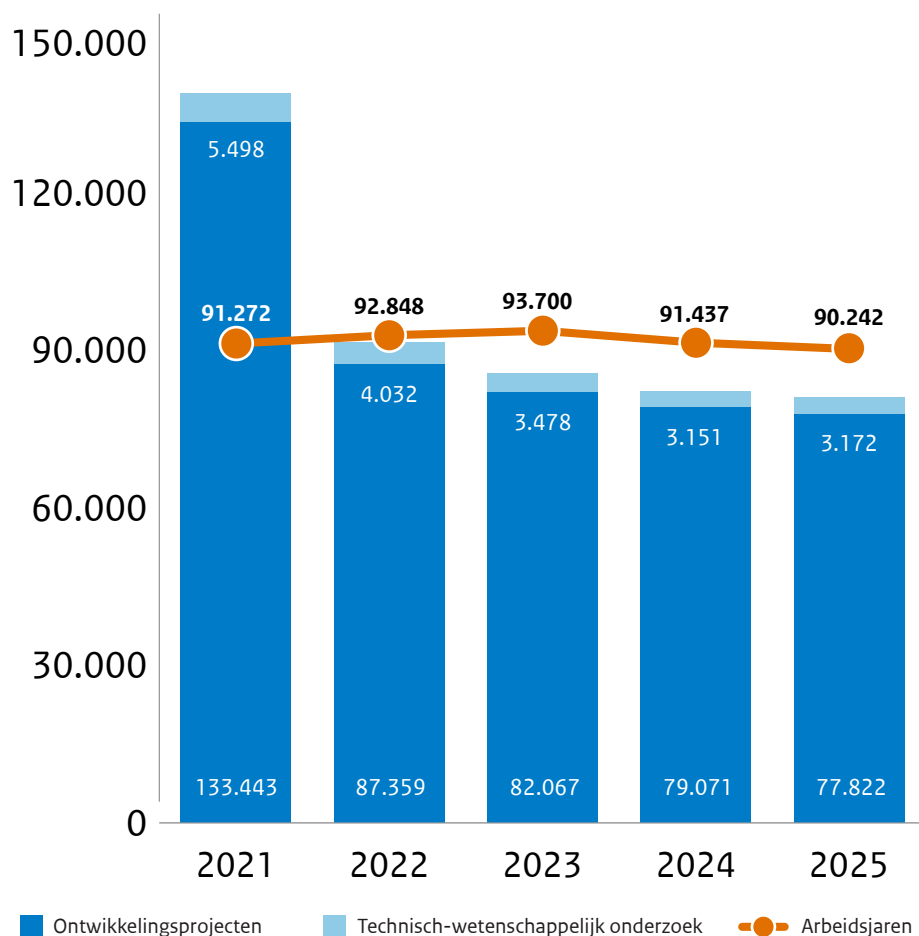
Leeswijzer

Deel via:

Projecten en arbeidsjaren

In 2025 kende RVO 80.994 R&D-projecten toe. Dat is minder dan in voorgaande jaren. Kijken we naar hoeveel arbeidsjaren voor Research & Development (R&D) zijn toegekend, dan zien we in 2025 een daling ten opzichte van 2021 tot en met 2024. Bij 96 % van deze R&D-projecten gaat het om de ontwikkeling van een product, productieproces of programmatuur. Bij 4 % van de projecten gaat het om technisch-wetenschappelijk onderzoek (TWO).

Figuur 3: Aantal toegekende projecten, naar verschillende projecttypen en R&D-arbeidsjaren³

 80.994
Projecten

90.242
Arbeidsjaren

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

1. Bedrijven
- ▶ 2. Projecten en arbeidsjaren
3. Kosten en belastingvoordeel

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

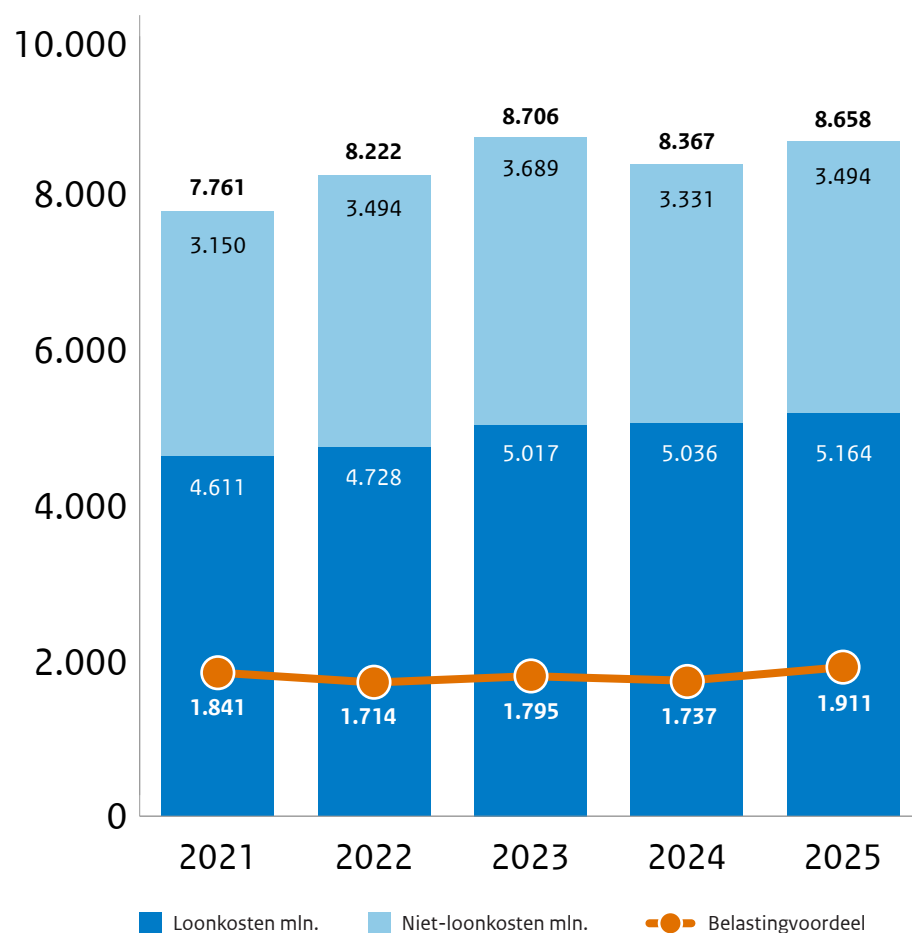
³ De daling in het aantal projecten in 2022 komt door een wijziging in de manier van aanvragen. Vervolgprojecten in hetzelfde jaar hoeven niet meer apart aangevraagd te worden.

Deel via:

Kosten en belastingvoordeel

In 2025 liggen de toegekende kosten voor R&D 3,4 % hoger dan in 2024. In totaal wilden bedrijven ongeveer € 8,7 miljard in R&D investeren. Uiteindelijk heeft RVO € 1,9 miljard aan fiscaal voordeel (S&O-afdrachtvermindering) toegekend. Dat voordeel is hoger dan 2024. Bedrijven die gebruikmaken van de WBSO, gebruikten in 2025 uiteindelijk € 1,5 miljard⁴ waarmee zij hun kosten voor R&D kunnen verlagen.

Figuur 4: Toegekende kosten & belastingvoordeel, exclusief zelfstandige ondernemers

€ 8,7 mld
Totale kosten

€ 5,2 mld
Loonkosten

€ 3,5 mld
Niet-loonkosten

€ 1,9 mld
Belastingvoordeel

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

1. Bedrijven
2. Projecten en arbeidsjaren
- ▶ 3. Kosten en belastingvoordeel

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

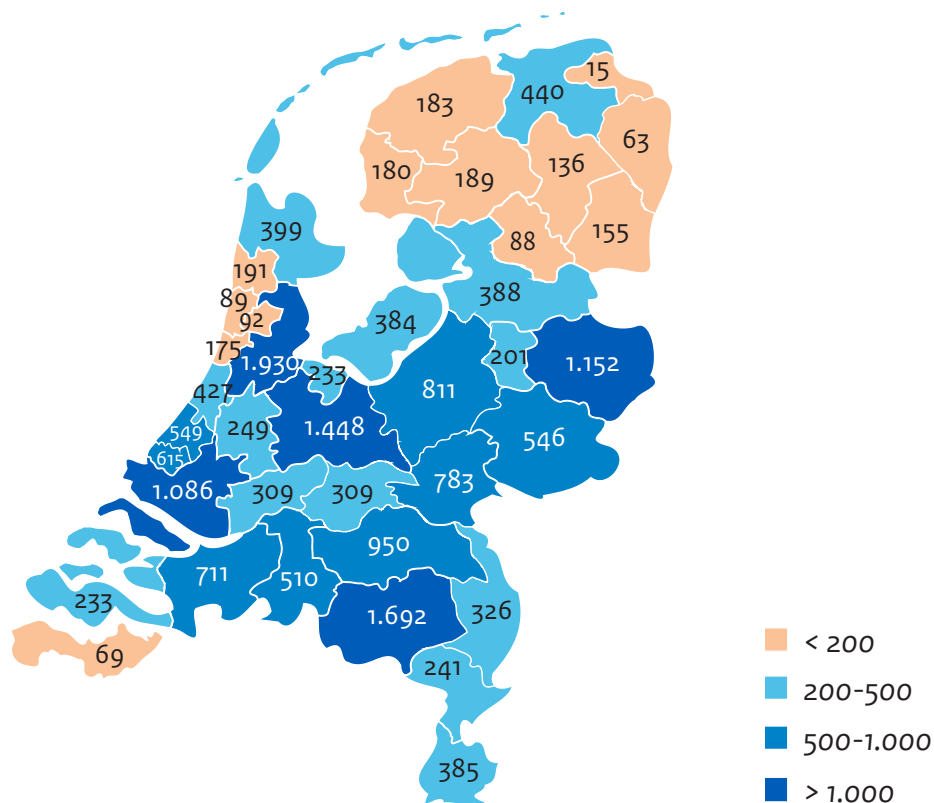
⁴ De definitieve uitputting is bekend op Prinsjesdag.

Deel via:

Bedrijven per regio

Van de 18.932 bedrijven die in 2025 gebruikmaakten van de WBSO zijn 1.930 bedrijven gevestigd in het COROP-gebied⁵ Groot-Amsterdam. Deze regio heeft ook het grootste aandeel starters: 21 %. Zuidoost-Noord-Brabant (1.692 bedrijven) en Utrecht (1.448 bedrijven) volgen als nummer 2 en 3. Het aandeel starters in deze regio's ligt met respectievelijk 14 en 16 %. Deze percentages betreffen het aantal starters ten opzichte van het totaal aantal bedrijven in de betreffende regio.

Figuur 5: Aantal bedrijven per COROP-gebied, inclusief zelfstandige ondernemers⁶

1.930
Bedrijven in
Groot-Amsterdam

21 %
Starters in
Groot-Amsterdam

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

1. Bedrijven per regio
2. Kosten per provincie

Technologiegebied

Leeswijzer

⁵ Een COROP-gebied is een regionaal gebied binnen Nederland dat deel uitmaakt van de COROP-indeling. Deze indeling wordt gebruikt voor analytische doeleinden.

Om cijfers door de jaren heen goed te kunnen vergelijken, is de COROP-indeling sinds 1971 nauwelijks veranderd. Elk COROP-gebied heeft een centrale kern (bijvoorbeeld een stad) met een omliggend verzorgingsgebied. Er zijn 40 COROP-gebieden in Nederland.

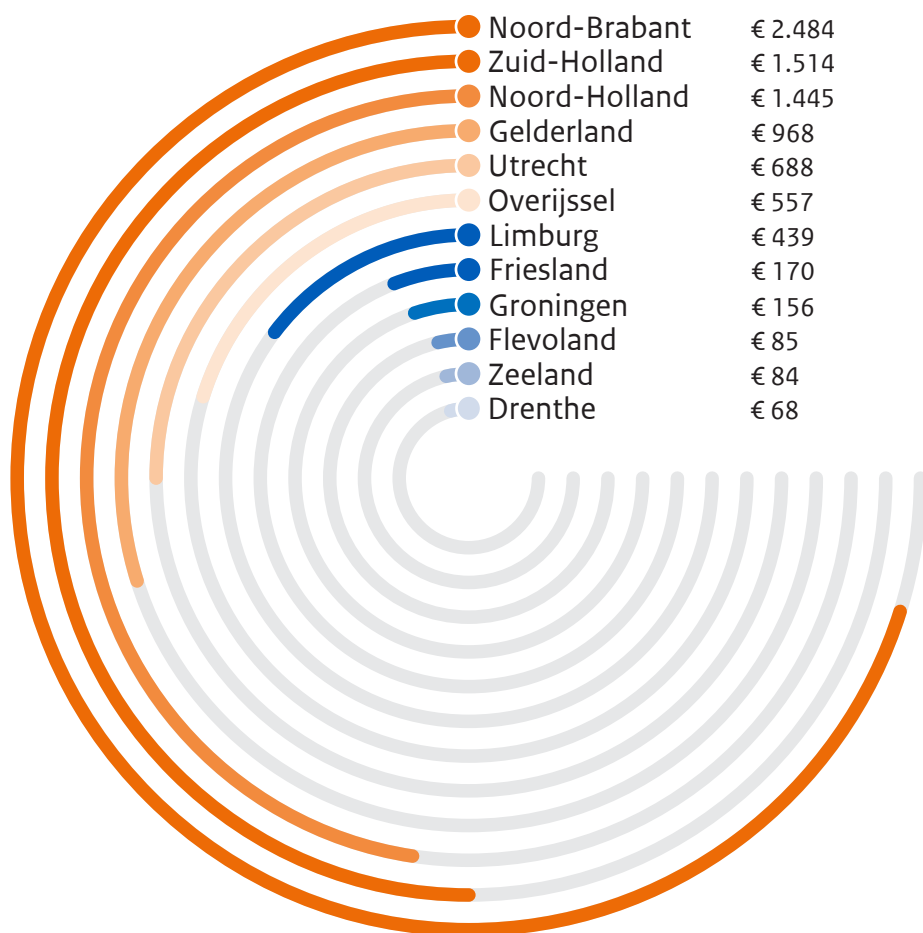
⁶ Vanaf 2024 vraagt RVO specifiek naar de primaire locatie waar S&O wordt uitgevoerd. In vorige jaren werd uitgegaan van de hoofdlocatie van het bedrijf in het KVK-register. Hierdoor kunnen deze cijfers afwijken van de cijfers van vorige jaren.

Deel via:

Kosten per provincie

Niet alle bedrijven die van de WBSO gebruikmaken, geven evenveel uit aan R&D. Daarom kijken we ook naar toegekende kosten voor R&D per provincie. De bedrijven in Noord-Brabant staan met € 2,5 miljard aan toegekende kosten voor R&D bovenaan. Zij geven samen 29 % uit van alle kosten voor R&D in Nederland. Na Noord-Brabant volgen de provincies Zuid-Holland met € 1,5 miljard (18 %) en Noord-Holland met € 1,4 miljard (17 %).

Figuur 6: Toegekende kosten per provincie, exclusief zelfstandige ondernemers in miljoenen euro's

€ 2,5 mld
Noord-Brabant

€ 1,5 mld
Zuid-Holland

€ 1,4 mld
Noord-Holland

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

1. Bedrijven per regio
- ▶ 2. Kosten per provincie

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

Technologiegebied

In totaal hebben in 2025 5.838 bedrijven binnen het technologiegebied computer- en informatiewetenschappen (ICT) WBSO aangevraagd. Dat is 32 % van alle bedrijven die gebruikmaakten van de WBSO. Bedrijven binnen de mechanische techniek besteden de meeste arbeidsjaren aan R&D en geven ook het meeste uit aan R&D (€ 2,2 miljard). Het gaat hierbij om 24.583 R&D-arbeidsjaren bij 4.580 bedrijven. Dat is een kwart van alle bedrijven die gebruikmaken van de WBSO. Zij ontvangen dan ook het meeste toegekende belastingvoordeel (S&O-afdrachtvermindering): € 466 miljoen.

Technologiegebied	Voorbeelden	Bedrijven	Arbeidsjaren	Kosten*	Afdracht*
Aard- en milieuwetenschappen	geowetenschappen meteorologie klimaatonderzoek water & ecologie onderzoek	86	270	16	5
Biotechnologie	fermentatie genetica algemene biotechnologie	368	3.413	591	109
Bodem-, lucht- en watertechnologie	geologische techniek mijnbouw luchtzuivering maritieme techniek waterzuivering recyclingtechniek	605	2.799	255	59
Chemische engineering	chemische proces engineering (productieprocessen)	432	2.471	254	57
Chemische wetenschappen	organische chemie anorganische chemie elektro chemie polymeer chemie colloïde chemie	261	2.043	304	59
Civiele techniek	constructietechniek bouw transporttechniek (o.a. bruggen) deltawerken	838	2.155	163	46
Computer- en informatiewetenschappen	programmatuur ontwikkeling	5.838	22.172	1.391	397
Dierlijke wetenschappen	fokkerij visserij & schaal- en schelpdieren (incl. kweek) veterinaire wetenschappen	87	318	46	10
Elektrotechniek	robotica telecommunicatie computer hardware meettechniek	1313	10.341	899	189
Fysische wetenschappen	straling magnetisme moleculen atomen thermodynamica	148	786	69	16
Gezondheidswetenschappen	zorg sport en fitness	75	944	52	10
Levensmiddelentechnologie	voedingsmiddelen drank genotsmiddelen diervoeding	672	2.354	282	62
Materialentechnologie	coatings composieten plastics hout textiel papier	1.360	3.461	320	85
Mechanische techniek	lucht- en ruimtevaart machinebouw koeltechniek	4.580	24.583	2.188	466
Medische technologie	medische instrumenten lab apparatuur	454	4.234	434	86
Medische wetenschappen & farma	geneesmiddelen geneeskunde (virologie, neurologie, cardiologie, enz.)	238	2.860	721	127
Nanotechnologie	nano-materialen (o.a. verf) nano-processen membranen	82	802	83	17
Plantaardige wetenschappen	planten, plantaardige productie of land-, tuin en bosbouw veredeling algen wieren	557	4.236	589	111
Totaal		17.994	90.242	8.658	1.911

* Toegekend in miljoen €

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

Leeswijzer

- Voor het verhogen van de leesbaarheid gebruiken we op de meeste plekken de term Research & Development (R&D) in plaats van de WBSO-formulering speur- en ontwikkelingswerk (afgekort tot S&O).
- De S&O-gegevens van de WBSO komen niet exact overeen met de R&D-gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De definities van kosten en werkzaamheden die binnen de R&D-gegevens vallen zijn ruimer dan die van de S&O-gegevens.
- De WBSO-criteria voor het toekennen van een startersstatus aan bedrijven en zelfstandigen wijken af van de criteria voor innovatieve 'start-ups' en startende ondernemers bij de Kamer van Koophandel.
- Totale kosten zijn zowel loonkosten voor R&D als niet-loonkosten voor R&D (materiaal-, verbruikskosten en investeringen).
- Bedrijven zijn juridische entiteiten, zoals een bv, nv en zelfstandig ondernemers, waaraan WBSO is toegekend voor R&D-projecten.
- Toekenningen hebben betrekking op voorgenomen R&D-werkzaamheden. Uiterlijk 31 maart van het volgende jaar moeten ondernemers aan RVO melden hoeveel R&D zij daadwerkelijk hebben gerealiseerd. Deze realisaties zijn niet in dit jaarverslag opgenomen.
- In de periode oktober-december 2026 worden de gerealiseerde WBSO-jaarcijfers van 2025 gepubliceerd op de website www.bedrijvenbeleidinbeeld.nl

Voorwoord

2025 in een notendop

Praktijkverhalen

Trends

Kerncijfers

Geografische spreiding

Technologiegebied

Leeswijzer

Deel via:

Kan ik via de WBSO mijn R&D-kosten verlagen?

En wat levert het mij dan op?

U weet het snel via de WBSO-wijzer.

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Hanzelaan 310 | 8017 JK Zwolle
Postbus 10073 | 8000 GB Zwolle
T +31 (0)88 042 42 42
E klantcontact@rvo.nl
www.rvo.nl/wbso

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | mei 2026
Publicatienummer: RVO-081-2026/JV-INNO

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

De WBSO is een regeling van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. RVO is verantwoordelijk voor de uitvoering.

Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld kan Rijksdienst voor Ondernemend Nederland geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Deel via: